

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi – Journal of Social Sciences
Cilt / Volume: 2009-2 Sayı / Issue: 19

İLKÖĞRETİM OKULU SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA İLETİŞİMİ SAĞLAMA BECERİLERİ*

Gülay AÇIKGÖZ AĞCA**
Kaya YILDIZ***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyini belirlemektir. Araştırmanın çalışma evrenini 2007-2008 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçe sınırlarındaki ilköğretim okullarındaki 4. ve 5.sınıf öğretmen ve öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenden random yolu ile örneklem alınmıştır. Örnekleme 52 4.sınıf öğretmeni, 52 5.sınıf öğretmeni, 820 4.sınıf öğrencisi ve 830 5.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veriler anket yolu ile elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler, Yüzde, Frekans ve Aritmetik Ortalama t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yöntemleri kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, ilköğretim okulları 1. kademe 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin görüşleri, öğrenci görüşlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek ve bayan öğretmenlerin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, erkek öğrencilerin ve kız öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin görüşleri arasında da anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Buna karşılık, 4.sınıf öğrenci görüşleri 5. sınıf öğrenci görüşlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıfta iletişim; iletişim becerisi; öğretmenlerin iletişimi sağlama becerileri

PRIMARY SCHOOL CLASSROOM TEACHERS' COMMUNLATION SKILLS IN THE CLASS

ABSTRACT

The aim of this search is to determine 4th and 5th year teachers' realization level in the communication skills in the class. The studying universe of the search comprises 2007-2008 teaching year's 4th and 5th classes teachers and students in central district of Bolu. Samples are randomly taken from the universe. Samples include 52 4th class teachers, 52 5th class teachers, 820 4th class students and 830 5th class students. Data are gathered via questionnaire. The data are analyzed by using percentage, frequency, arithmetical mean, t-test and one-way analysis of variance methods.

According to the facts obtained from the search, it is concluded that views of the teachers' realization level in the 4th and 5th classes relating to communication skills in the class have a higher rate when compared with views of the students. It is determined that there is no significant difference between the views of male and female teachers' realization level relating to

---

* 05.03.2009 Tarihinde AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

** Sınıf Öğretmeni

*** AİBÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi

communication skills in the class. It is also determined that there is no significant difference between the views of male and female students relating to class teachers' realization levels of communication skills in the class. On the other hand, it is concluded that 4th class students have a higher rate of views when compared with 5th class.

Key Words: Communication in the class; Communication skills; Teachers' communication skills

1. GİRİŞ

1.1. *Problem Durumu*

Özel bir öğretim alanı olan sınıf, eğitim sisteminin en alt birimidir. Sınıf, sistemin üretim merkezi, eğitimsel amaçların davranışa dönüştürüldüğü yerdir. Sınıf çok özel bir ortamdır. Çünkü toplumu 21. yüzyıla taşıyacak ulusal hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli özgün davranışlar sınıfta kazandırılacaktır. Sınıf, ulusal düzeyde, her sektörde gereksinim duyulan nitelikli insan kaynağı yetiştirilen bir yerdir. Öğrenciler çok küçük yaşlardan itibaren sistemli kurallarla ilk kez sınıfta tanışır. Bir başka ifade ile, bilgi-beceri yanında toplumsal ve örgütsel yaşamın gerekli kıldığı her türlü ilke, kural, davranış ve tutumlar en sağlıklı biçimde sınıfta kazandırılabilir. Sınıf eğitim sisteminin en küçük ve en son birimi, ancak eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağıdır. Örgün eğitimin vazgeçilmez temel öğeleri olarak kabul edilen öğrenci, öğretmen, ders planı, eğitim programı, öğretim süreci, öğrenme-öğretme yöntem ve teknikler, eğitim teknolojisi ve zaman gibi bir çok öğe sınıfta birlikte yer alır. Öğretmen bütün bu öğeler arasında anlamlı ve sürekli bir eşgüdüm sağlamak zorundadır. Bu nedenle öğretmen sınıf yönetimi konusunda yeterli olmak zorundadır. Okulda öğretmenin görevi sadece öğretim yapmakla sınırlı değildir. Okulun başarısı etkin sınıf yönetiminden geçmektedir (Sarıtaş, 2000, s. 48).

Sınıf düzeninde ve öğrenme durumlarının etkililiğinde sınıf içi ilişkiler dokusu önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen bu derecede sağlıklı oluşturursa, öğretme gücü ve öğretimin amaca ulaşma derecesi de o oranda artar (Celep, 2008, s.67). Öğretmenin sınıf yönetiminde başarılı olması, öğrencilerle sağlıklı iletişim kurma ve olumlu sınıf ortamı yaratma becerilerine bağlıdır (Erden, 1996, s.243).

Sınıf, öğrenciler ve öğretmenlerin, eğitsel amaçlara ulaşabilmek için, kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçları ile sağladıkları bilgi ve yaşantıları, uygun bir düzenlenişle paylaştıkları ortamdır. Bu paylaşım iletişimle olur. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin, ilgi ve gereksinimlerinin, yeterliklerinin, olanaklarının öğretmence; eğitsel amaçların, araçların, düzenlenişin öğretmen kılavuzluğunda birlikte belirlenmesi iletişimle olur (Başar, 2005,s.80).

İletişim sözcüğü kişiler arasında yer alan düşünce ve duygu alışverişini

dile getiren terim olarak kullanılmaktadır. Eğitimde iletişim sürecinin işleyişinde öğretmen ve öğrenciler bazen kaynak, bazen de alıcıdır. Mesaj ders kitabı, program içeriği ya da öğretmenin sesi, kanal da öğretim süreçleri ya da süreçte kullanılan öğretim araç ve gereçleridir (Demirel, 1994).

Eğitim bir etkileşim sürecidir. Etkileşim aracı ise iletişimdir. Bu yüzden okulda iletişim süreci eğitim için temel gereklilik olmaktadır (Başaran, 1988.s.353).

Sınıf, toplumsal bir çevre olarak ele alındığında, bütün toplumsal çevrelerde olduğu gibi insan ilişkilerinin önemi yadsınamaz. Öğrenci, yakınlık duyduğu, kendisine değer veren ve dostça davranan bir öğretmenin sınıfında olduğunda, kendini çok daha rahat hissedecektir, öğretmen ve öğrenci arasında kurulan karşılıklı güven ve saygıya dayalı sıcak ilişkilerin kurulduğu sınıflarda üretkenlik artacak, disiplin sorunları azalacak ve eğitimsel amaçlara ulaşma düzeyi yükselecektir (Açıkgöz Ün, 1992, s.9).

Sınıflar öğrenme olayının sistemli olarak yapıldığı ve öğretmenlerin en fazla aktif olarak yer aldıkları mekânlar olarak bütün öğrencilere hitap etmelidir. Sınıftaki bütün öğrencilerin katılmaları öğrenmede önemli rol oynamaktadır. Öğrenciler ile öğretmenler arasında gelişmiş iletişim modellerinin uygulanmaya başlanması ile birlikte kritik düşünme becerilerinin sürdürülüp yerleştirilmesi yaygınlaştırılmalıdır (Cafoğlu, 1996).

Öğretmenler etkili iletişim yöntemlerine ve doyurucu bir anlayışa sahip olmalıdırlar. Çünkü öğretmen ile öğrenci arasında her gün etkili bir iletişim kurulur. Sınıf iletişiminde uygun ve uygun olamayan davranışlarla ilgi sözlü ve sözsüz iletiler ile beden dili sık kullanılır. Etkili sınıf yönetimi ancak etkili sınıf iletişimi ile mümkündür (Köktaş, 2003). Eğitim ve öğretimde iletişimin büyük bir öneme sahip olduğu gerçeği bu konuda araştırma yapılmasını ihtiyacının nedeni olarak görülebilir.

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek, gerekli durumlarda önerilerde bulunmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin;
  - a) Sınıf öğretmenleri
  - b) Öğrenci görüşleri nelerdir?
2. İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
3. İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında;
  - a) Cinsiyet
  - b) Aynı okulda çalışma süresi değişkenlerine göre fark var mıdır?
4. İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında;
  - a) Cinsiyet
  - b) Sınıf düzeyi değişkenlerine göre fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri geçmişte ya da halen varolan bir durumu halen var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. (Karasar 2006). Bu araştırmada da öğretmenlerin sınıf içerisinde var olan iletişim becerilerinin ne düzeyde ortaya koydukları görüşler doğrultusunda ortaya koymak amaçlanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2007-2008 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçe sınırları içerisinde yer alan 26 ilköğretim okulunda görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ve 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evreninde, 4.sınıf öğretmen sayısı 68, 5.sınıf öğretmen sayısı 67, 4. sınıf öğrenci sayısı 2049 ve 5. sınıf öğrenci sayısı 2003'dür.

Bolu ili merkez ilçe sınırlarında yer alan 26 ilköğretim okullarından random (tesadüf) yolu ile 4. ve 5. sınıf öğretmen ve öğrencilerinden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada çalışma evrenindeki tüm okullara ulaşılmış okullardaki öğrenci ve öğretmenlerden örneklem alınmıştır. Örneklem de, 4. sınıf öğretmen sayısı 52, 5. sınıf öğretmen sayısı 52, 4. sınıf öğrenci sayısı 820 ve 5.sınıf öğrenci sayısı 830'dur. Örneklemdeki her öğretmenin şubesindeki

öğrencilere de ulaşılmıştır. Öğrenci örneklemini öğretmenlerin şubelerindeki öğrenciler oluşturmuştur.

Araştırmanın çalışma evreni ve örneklemini Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Çalışma Evreni ve Örneklemini

OKULLAR	ÖĞRENCİ				ÖĞRETMEN			
	EVREN		ÖRNEKLEM		EVREN		ÖRNEKLEM	
	4.sınıf	5.sınıf	4.sınıf	5.sınıf	4.sınıf	5.sınıf	4.sınıf	5.sınıf
100. Yıl İlköğretim Okulu	73	77	50	45	3	3	3	3
50.Yıl İlköğretim Okulu	278	260	52	55	7	7	4	4
60.Yıl İlköğretim Okulu	62	75	48	47	3	3	2	2
Abant İlköğretim Okulu	51	33	20	28	2	2	1	1
Alıçören İlköğretim Okulu	48	47	22	20	3	2	2	2
Atatürk İlköğretim Okulu	127	111	50	50	3	3	3	3
Behiye Baysal İlköğretim O.	48	51	20	25	2	2	2	2
Canıp Baysal İlköğretim O.	153	154	47	44	5	4	3	3
Cumhuriyet İlköğretim O.	98	87	48	25	3	3	2	2
Çimento Çaydurt İlköğr. O.	60	53	20	30	2	2	2	2
Dağkent Kiroğlu İlköğr. O.	14	19	14	17	1	1	1	1
Doğancı İlköğretim Okulu	26	35	20	20	1	2	1	2
Gazipaşa İlköğretim Okulu	183	198	50	55	5	5	3	4
İnkılap İlköğretim Okulu	51	53	22	24	2	2	2	2
Karacasu İlköğretim Okulu	57	38	23	22	2	2	2	2
Karaçayır İlköğretim Okulu	19	22	15	18	1	1	1	1
Koç İlköğretim Okulu	96	71	50	47	3	3	3	3
Koroğlu İlköğretim Okulu	92	91	47	55	3	3	2	2
Kültür İlköğretim Okulu	104	127	48	54	3	4	3	3
Mehmet A. Ersoy İlköğr. O.	57	67	25	25	3	3	1	1
Milli Egemenlik İlköğr. O.	90	88	45	37	3	2	3	1
Paşaköy İlköğretim Okulu	28	34	20	20	1	1	1	1
Sakarya İlköğretim Okulu	198	169	37	40	5	5	3	3
Tarık Somer İlköğretim O.	15	16	12	12	1	1	1	1
Yıldırım Bayezıt İlköğr. O.	21	27	15	15	1	1	1	1
TOPLAM	2049	2003	820	830	68	67	52	52
		4052		1650		135		104
				%41				%77

Tablo 1 incelendiğinde, Araştırmada Bolu merkez ilçe sınırları içerisinde yer alan 26 ilköğretim okulunda bulunan 4. ve 5. sınıf öğrencilerin %41’ne ve 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin ise %77’sine ulaşılmıştır.

2.2.1. Katılımcıların Özellikleri

Bu başlık altında araştırma kapsamında yer alan İlköğretim I. Kademe Sınıf Öğretmenleri ve 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

2.2.1.1. Cinsiyet

İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete dağılımları; ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin %51’i “Bayan” ve %49’u

“Erkek”tir. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete ilişkin bulguları ise 4. sınıf öğrencilerinin %49,5’i “Kız” ve %50,5’i “Erkek”tir. 5. Sınıf Öğrencilerinin %51,8’i “Kız” ve %48,2’si “Erkek”tir. Toplamda öğrencilerin %50,7’si “Kız” ve %49,3’ü “Erkek”tir. Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin oranı birbirine yakındır.

2.2.1.2. Aynı Okulda Çalışma Süresi

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerin aynı okulda çalışma süresi göre dağılımında yığılma %53,8 ile “1-5 yıl” seçeneğinde olmuştur. Bu seçeneği %15,4 ile “6-10 yıl” ve “16-20 yıl” seçeneği izlemiştir. Araştırma kapsamında yer alan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinden “21 yıl ve üzeri” aynı okulda çalışma süresi sahip olan öğretmenler görüş bildirmemişlerdir. Böylece araştırma, “1-20 yıl” aynı okulda çalışma süresine sahip olan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır. “21 yıl ve daha fazla” aynı okulda çalışma süresine sahip olan öğretmenlerin görüşleri araştırma kapsamının dışında tutulmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında Öner (1999) “İlköğretim Okulları I. Kademe Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Etkinlikleri” adlı çalışmasında kullanmış olduğu anket formu kullanılmıştır. Anket formunda uzman görüşleri doğrultusunda bazı değişiklikler yapılarak ankete son hali verilmiştir. Araştırmada veri toplamak için kullanılan anket için araştırmacıdan gerekli izin alınmıştır.

Öner (1999) tarafından geliştirilen anket formunda önce literatür taraması yapılmış, daha sonra araştırmacının deneyimlerinden, uzman görüşlerinden ve yapılmış araştırmaların bilgi toplama ölçeklerinden yararlanılarak bir anket formu geliştirilmiştir. Bu anket formu geliştirilirken, bir ilköğretim okulunda yaklaşık 30 öğretmene ve 40 öğrenciye “öğretmen-öğrenci iletişimi”ne yönelik üç açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu görüşlerden de faydalanılarak hazırlanan anket formu yine bir ilköğretim okulunda yaklaşık 30 öğretmene ve 40 öğrenciye uygulanmıştır. Anlaşılabilirliği test edilip gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra anket formuna son şekli verilerek örneklem grubundaki deneklere uygulanmıştır.

Öner (1999) tarafından geliştirilen anketin ön güvenilirlik uygulaması $r=.83$ olarak hesaplanmış, uygulamadan sonra yapılan Alpha güvenilirlik $r=.81$ olarak hesaplanmış ve güvenilirliği yüksek çıkmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırmacı tarafından uygulamadan sonra yapılan Alpha güvenilirlik $r=.85$ olarak hesaplanmış ve güvenilirliği yüksek çıkmıştır.

Ankette dördü dereceleme ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Bu bölümde 1=(Hiç), 2=(Nadiren, Çok az), 3=(Bazen), 4=(Her Zaman) anlamını

taşımaktadır.

Bu araştırmanın verileri, 2007–2008 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde (2. Dönem) örneklem kapsamındaki ilköğretim okullarının birinci kademe 4. ve 5. sınıflardaki öğrenci ve öğretmenlere anket formu uygulanarak elde edilmiştir. Anketin Bolu ili merkez ilçe sınırlarında yer alan 26 ilköğretim okulunda görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmen ve öğrencilerine uygulanması için Abant İzzet Baysal Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü aracılığı ile Bolu Valiliğinden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada veri toplamak için kullanılan anketler araştırmacı tarafından elden uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Çözümü ve Analizi

İlköğretim okullarında 4. ve 5. sınıf öğretmen ve öğrencilerden toplanan anket formları tek tek incelenerek geçersiz ya da birden fazla işaretli anket formları geçersiz sayılmıştır (2 adet 4.sınıf öğrenci ve 1 adet 5.sınıf öğrenci anket formu). Geriye kalan anket formları SPSS for Windows Paket Programının yardımıyla çözümlenerek tablolar halinde gösterilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde;

İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin sınıf öğretmenleri ve öğrenci görüşleri için yüzde, frekans ve aritmetik ortalama kullanılmıştır

İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için t- testi kullanılmıştır.

İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında; cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak için t-testi; aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak için ise varyans analizi yapılmıştır.

İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre fark olup olmadığını anlamak için t-testi kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken;1-Hiç -1.00–1.74; 2- Nadiren-1.75–2.49; 3- Bazen - 2.50–3.24; 4- Her zaman - 3.25–4.00 aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Anket Maddeleri

Maddeler	Öğretmenin;
1 madde	Öğretimimi her bir öğrencimin bilgi düzeyini dikkate alarak düzenleme
2 madde	Öğrencilerin derse katılmasına izin verme
3 madde	Öğrencilerin verdiği cevapları pekiştirerek cesaretlendirme
4 madde	Öğrencilerin görüşlerini ciddiye alıp dinleme
5 madde	Sınıfın her yerini sık sık dolaşma
6 madde	Sınıfta herkese eşit söz hakkı verme
7 madde	Öğrencilere örnek ve güncel olaylar anlatarak konuyla ilişki kurma
8 madde	Öğrencilerin işbirliği yapmasına ve yardımlaşmasına izin verme
9 madde	Öğrencilere şaka yapma
10 madde	Öğrencileri ile dostça ilişki kurabilme
11 madde	Sınıfta göz teması sağlayarak, jest ve mimikler kullanarak iletişim kurma
12 madde	Sınıfta sert bir davranış takınma
13 madde	Öğrencilere anlamadıklarını sorma imkânı verme
14 madde	Öğrencilerin olumlu davranışlarını beğendiğini belli etme
15 madde	Derste öğrencilerin dikkatlerini toplama
16 madde	Başarıyı ödüllendirme
17 madde	Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirme
18 madde	Öğrencilere tembel, düzensiz gibi sözler söyleme
19 madde	Öğrencilerin söyledikleri ya da yaptıkları ile alay etme
20 madde	Öğrencilerinin hepsinin anlayacağı ve duyacağı şekilde konuşma
21 madde	Sınıfta sevecen ya da hoşgörülü olma
22 madde	Sınıf içi disiplini sağlayabilme
23 madde	Öğrencinin ailesiyle işbirliği yapma
24 madde	Öğretmen olarak neşeli, kendine güveni olan ve kararlı bir kişiliğe sahip olma
25 madde	Öğrencilerin ilgi ve yetilerine öğretimde önem verme
26 madde	Yardıma gereksinimi olan öğrencilere zaman ayırma
27 madde	Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hoşgörüyle değerlendirme
28 madde	Öğretimde öğrencilerin fikirlerinden yararlanma

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin tartışma ve yorum yer almaktadır.

3.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Tartışma

Bu başlık altında alt problemlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırma kapsamında İlköğretim 4. ve 5. sınıf Öğretmenlerine ve İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin “İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri” ne ilişkin bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde; sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri kapsamında; Öğretmenlerin “Öğretimi her öğrencinin bilgi düzeyini dikkate alarak düzenleme” (1. Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %4,8 ile “Nadiren”, %35,6 ile “Bazen” ve %59,6 ile “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin “Öğretimi her öğrencinin bilgi düzeyini dikkate

olarak düzenleme” maddesine ilişkin görüşlerini %9 ile “Hiç”, %1,9 ile “Nadiren”, %12,4 ile “Bazen” ve %84,80 ile “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 1.maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmen ($\bar{x}=3,55$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,81$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

“Öğrencilerin derse katılmasına izin verme” (2. Madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %5,8 ile “Bazen” ve %94,2 ile “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %3,4 ile “Hiç”, %1,7 ile “Nadiren”, %6,4 ile “Bazen” ve %88,5 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerin derse katılmasına izin verme” (2. Madde) maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; Öğretmenlerde ($\bar{x}=3,94$) “Her Zaman” ve Öğrencilerde de öğretmen görüşlerine paralel olarak ($\bar{x}=3,80$) ile “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Yapılan bir araştırmada, öğrencilerin katılımı ile başarısı arasında olumlu ilişki bulunmuş, öğrencilerin görüşlerini alan öğretmenler başarılı olarak nitelenmişlerdir. Öğrencilerin soru ve yorumlarını fazla aldırış etmeden yanıtlayan öğretmenler; soruyu somutlaştırıcı, açıklayıcı yeni sorular soran, soruyu kolaylaştıran, öğrencilerin katılımını bütünleştiren öğretmenlere göre daha düşük puanla değerlendirilmişlerdir. Öğrenciler, esnek gereksinimlere yanıt veren, katkılarını dikkate alan öğretmenlerden hoşlanmışlardır (Tanner, 1987, s. 212; Akt: Başar, 2005, ss. 100-101).

Öğretmenlerin “Öğrencileri verdiği cevapları pekiştirerek cesaretlendirme” (3. Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %11,5 ile “Bazen”, %88,5 ile “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin “3. madde” ilişkin görüşlerini %1,5 ile “Hiç”, %4 ile “Nadiren”, %25,1 ile “Bazen” ve %69,5 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 3. Maddesine ilişkin görüşlerin; Öğretmen ($\bar{x}=3,88$) ve Öğrencilerde ($\bar{x}=3,83$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Öğrencilerden alınan dönütlerin düzeltilmesi, içeriğin kazandırılmış olduğu güvencesinin alınması, kalıcı öğrenme sağlamaya yetmez. Kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, pekiştirme gerekir (Başar, 2005).

Tablo 2. Sınıfta İletişimi Sağlama Becerilerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

SORU MADDE NO		ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ				
		HİÇ	NADİREN	BAZEN	HER ZAMAN	- x	HİÇ	NADİREN	BAZEN	HER ZAMAN	- x
1	f	-	5	37	62	3,55	15	32	204	1399	3,81
	%	-	4,8	35,6	59,6		9	1,9	12,4	84,8	
2	f	-	-	6	98	3,94	56	28	105	1461	3,80
	%	-	-	5,8	94,2		3,4	1,7	6,4	88,5	
3	f	-	-	12	92	3,88	24	66	414	1146	3,63
	%	-	-	11,5	88,5		1,5	4	25,1	69,5	
4	f	-	1	17	86	3,82	21	37	286	1306	3,74
	%	-	1	16,3	82,7		1,3	2,2	17,3	79,2	
5	f	2	6	40	56	3,44	42	172	662	774	3,41
	%	1,9	5,8	38,5	53,8		2,5	10,4	40,1	46,9	
6	f	-	-	17	87	3,84	27	86	268	1269	3,68
	%	-	-	16,3	83,7		1,6	5,2	16,2	76,9	
7	f	-	2	25	77	3,72	21	33	267	1329	3,76
	%	-	1,9	24	74		1,3	2	16,2	80,5	
8	f	-	-	12	92	3,88	26	46	222	1356	3,76
	%	-	-	11,5	88,5		1,6	2,8	13,5	82,2	
9	f	-	7	54	43	3,35	90	202	875	483	3,06
	%	-	6,7	51,9	41,3		5,5	12,2	53	29,3	
10	f	-	1	16	87	3,83	35	66	338	1211	3,65
	%	-	1	15,4	83,7		2,1	4	20,5	73,4	
11	f	-	-	17	87	3,84	111	149	577	812	3,27
	%	-	-	16,3	83,7		6,7	9	35	49,2	
12	f	9	40	45	10	2,24	548	476	473	153	2,14
	%	8,7	38,5	43,3	9,6		33,2	28,8	28,7	9,3	
13	f	-	-	10	94	3,90	41	46	178	1385	3,76
	%	-	-	9,6	90,4		2,5	2,8	10,8	83,9	
14	f	-	1	8	95	3,90	21	54	312	1263	3,71
	%	-	1	7,7	91,3		1,3	3,3	18,9	76,5	
15	f	-	-	11	93	3,89	22	35	241	1352	3,77
	%	-	-	10,6	89,4		1,3	2,1	14,6	81,9	
16	f	-	-	31	73	3,70	76	134	556	884	3,36
	%	-	-	29,8	70,2		4,6	8,1	33,7	53,6	
17	f	2	3	27	72	3,63	50	92	441	1067	3,53
	%	1,9	2,9	26	69,2		3	5,6	26,7	64,7	
18	f	57	34	11	2	1,60	1021	306	236	87	1,63
	%	54,8	32,7	10,6	1,9		61,9	18,5	14,3	5,3	
19	f	91	7	5	1	1,19	1330	129	104	87	1,36
	%	87,5	6,7	4,8	1		80,6	7,8	6,3	5,3	
20	f	-	-	10	94	3,90	33	26	123	1468	3,83
	%	-	-	9,6	90,4		2	1,6	7,5	89	
21	f	-	-	24	80	3,77	19	38	250	1343	3,77
	%	-	-	23,1	80		1,2	2,3	15,2	81,4	
22	f	-	1	15	88	3,84	77	75	277	1221	3,60
	%	-	1	14,4	84,6		%	-	1	14,4	
23	f	-	3	30	71	3,65	187	165	463	835	3,18
	%	-	2,9	28,8	68,3		11,3	10	28,1	50,6	
24	f	-	2	22	80		24	31	209	1386	

	%	-	1,9	21,2	76,9	3,75	1,5	1,9	12,7	84	3,79
25	f	-	-	12	92		14	36	234	1366	
	%	-	-	11,5	88,5	3,88	0,8	2,2	14,2	82,8	3,79
26	f	-	2	21	81		53	59	348	1190	
	%	-	1,9	20,2	77,9	3,76	3,2	3,6	21,1	72,1	3,62
27	f	-	-	9	95		11	48	229	1362	
	%	-	-	8,7	91,3	3,91	0,7	2,9	13,9	82,5	3,78
28	f	-	2	21	81		29	67	345	1209	
	%	-	1,9	20,2	77,9	3,76	1,8	4,1	20,9	73,3	3,66

Tablo 2 incelendiğinde, “Öğrencilerin görüşlerini ciddiye alıp dinleme” (4. Madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %1 ile “Nadiren”, %16,3 ile “Bazen” ve %82,7 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %1,3 ile “Hiç”, %2,2 ile “Nadiren”, %17,3 ile “Bazen” ve %79,2 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerin görüşlerini ciddiye alıp dinleme” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,82$) “Her Zaman” ve öğrencilerde de ($\bar{x}=3,74$) ile “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öner (1999)’in araştırmasında, “Öğrencilerin görüşlerini ciddiye alıp dinleme” anket maddesinde öğretmenler “Her Zaman” ($\bar{x}=3,93$), öğrenciler “Her Zaman” ($\bar{x}=3,69$) cevabını vermiştir. Her ikisinin verdiği cevaplar arasında yaklaşık 0,2’lik bir fark bulunmaktadır. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Yağcı (1997) araştırmasında, öğretmenlerin öğrenci katılımına yer vermesi, öğrenci görüşlerine değer vermesi, sınıf etkinliklerinin planlanmasında, öğrenci görüşlerinin de alınmasının, öğrencilerin bilgi, kavrama, uygulama düzeyinde gelişimlerini ve akademik benlik kavramlarını olumlu yönde etkilediğini saptamıştır.

Öğretmenlerin “Sınıfın her yerini sık sık dolaşma” (5. Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %1,9 “Hiç”, %5,8 ile “Nadiren”, %38,5 ile “Bazen” ve %53,8 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin “Sınıfın her yerini sık sık dolaşma” maddesine ilişkin görüşlerini %2,5 ile “Hiç”, %10,4 ile “Nadiren”, %40,1 ile “Bazen” ve %46,9 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 5.maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,44$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,41$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

“Sınıfta herkese söz hakkı verme” (6. Madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %16,3 ile “Bazen” ve %83,7 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %1,6 ile “Hiç”, %5,2 ile “Nadiren”, %16,2 ile “Bazen” ve %76,9 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. 6.Maddeye ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,84$) “Her Zaman” ve

öğrencilerde de öğretmen görüşlerine paralel olarak ($\bar{x}=3,76$) “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öner (1999)’in araştırmasında, öğretmenin sınıfta eşit söz hakkı verilmesine ilişkin sorulan soruya; öğretmenler “Her Zaman” ($\bar{x}=3,85$), öğrenciler de “Her Zaman” ($\bar{x}=3,53$) cevabını vermiştir. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Öğretmenler, “Öğrencilere örnek ve güncel olaylar anlatarak konuyla ilişki kurma” (7. Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %1,9 ile “Nadiren”, %24 ile “Bazen” ve %74 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler bu maddeye ilişkin görüşlerini %1,3 ile “Hiç”, %2 ile “Nadiren”, %16,2 ile “Bazen” ve %80,5 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 7. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmen ($\bar{x}=3,72$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,76$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anket maddelerinde yer alan “Öğrencilerin işbirliği yapmasına ve yardımlaşmasına izin verme” (8.Madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %1,9 “Nadiren”, %24 ile “Bazen” ve %74 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %1,3 ile “Hiç”, %2 ile “Nadiren”, %16,2 ile “Bazen” ve %80,5 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. Bu maddeye ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,72$) “Her Zaman” ve öğrencilerde de ($\bar{x}=3,76$) ile “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Guliyeva (2001)’nın, “İlköğretimde Olumlu Sınıf Çevresinin Oluşturulmasında Sınıf Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Rolü” isimli yüksek lisans tezini oluşturan çalışmasında; sınıf çevresine ilişkin “sınıf içi ilişkiler” alt boyutunda öğretmen görüşleri, öğrenci görüşlerinden daha olumlu bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, öğrenciler arasında işbirliğini sağlama, arkadaşlık ilişkilerini geliştirme açısından öğrencilerine göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenler, “Öğrencilere şaka yapma” (9.Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %6,7 ile “Nadiren”, %51,9 ile “Bazen” ve %41,3 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin “Öğrencilere şaka yapma” maddesine ilişkin görüşlerini %5,5 ile “Hiç”, %12,2 ile “Nadiren”, %53 ile “Bazen” ve %29,3 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 9. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,35$) “Her Zaman” seçeneğinde

ve öğrencilerde ise ($\bar{x}=3,06$) “Bazen” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Öner (1999)’in araştırmasında öğretmenin şaka yapmasına ilişkin sorulan soruya; öğretmenler “Her Zaman” ($\bar{x}=3,47$), öğrenciler de “Bazen” ($\bar{x}=2,92$) cevabını vermiştir. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Anket maddelerinde yer alan “Öğrencilerle dostça ilişki kurabilme” (10. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %1 ile “Nadiren”, %15,4 ile “Bazen” ve %83,7 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %2,1 ile “Hiç”, %4 ile “Nadiren”, %20,5 ile “Bazen” ve %73,4 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerle dostça ilişki kurabilme” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,83$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,65$) “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Guliyeva (2001)’nin, araştırmasında sınıf çevresine ilişkin “öğretmen desteği” alt boyutunda öğretmen görüşleri, öğrenci görüşlerinden daha olumlu bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilerine daha dostça, sıcak davrandıkları görüşündeler. Bu bulgu elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki samimi ve güven verici ilişki sınıf ortamının en önemli değişkenleri arasındadır. Öğrencilerin kolaylıkla öğretmenleriyle diyalog kurabilmeleri sıcak ve güven verici öğretmen-öğrenci ilişkilerinin göstergesi arasında sayılabilir (Özden, 2005, s.47). Bu çalışmada da öğrencilerin büyük bir kısmı öğretmenleri ile her zaman dostça ilişki kurduklarını belirtmişlerdir. Araştırmalar, akademik başarı ve öğrenci davranışlarının öğretmen-öğrenci arasındaki ilişki düzeyinden etkilendiğini göstermektedir. Öğrenciler samimi ve dost canlısı öğretmenleri tercih ederler. Bu özelliklere sahip olmayan öğretmenlerin yetiştirdiği öğrencilerin %73’ünün başarısının düşük, %10’nun başarısının yüksek olduğu saptanmıştır (Morrison ve McIntyre, 1969; Akt: Jones ve Jones, 1998, s.70).

Öğretmenler, “Sınıfta göz teması sağlayarak, jest ve mimikler kullanarak iletişim kurma” (11. madde) maddesine ilişkin görüşlerini %16,3 ile “Bazen”, %83,7 ile de “Her Zaman” şeklinde belirtmiştir. Öğrencilerin 11. maddeye ilişkin görüşlerini %6,7 ile “Hiç”, %9 ile “Nadiren”, %35 ile “Bazen” ve %49,2 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 11. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,84$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,27$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Öner (1999)’in araştırmasında öğretmenin sınıfta göz teması sağlama

ve iletişim becerilerini kullanmasına ilişkin sorulan soruya; öğretmenler “Her Zaman ($\bar{x}=3,67$), öğrenciler de “Her zaman” ($\bar{x}=3,33$) cevabını vermiştir. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Kazu (2005)’in yaptığı çalışmada öğretmenlerin öğrencilerle göz teması kurma davranışını fazla düzeyde yaptığı belirlenmiştir. Uşun (2005)’un çalışmasında; öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerinin “uygulanması” aşamasında, “Her Zaman” gösterdiklerini belirttikleri davranışlar arasında, “sınıf içinde etkili iletişimi sağlamak için, sözel dili ve beden dilini (duruş, mimikler, el-kol hareketleri vb.) etkili biçimde kullanma davranışını gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Jest ve mimikler sınıf içerisinde etkili iletişim sürecinde oldukça önemlidir. Öztürk’ün (2004, s.158) de ifade ettiği gibi, öğretmen bu yolla, sınıfın bütününe hakim olduğu ve sınıftaki her durumun farkında olduğu mesajını sınıfa gönderecek, ve bunun etkisi daha sonra meydana gelebilecek davranışlar üzerinde de etkili olacaktır. İletişim konusunda çalışma yapan çoğu uzman, iletişim sürecinde sözsüz iletilerin, sözel iletilere kıyasla çok daha ağırlıklı bir yeri olduğunu belirtirler. Örneğin, iletişim konusunda çalışmalar yapmış olan Albert Mahrebian, iletişim sürecinde, yüz ifadelerinin %55, ses tonunun %38 ve sözcüklerin %7 gibi ağırlıklar taşıdığını ifade etmektedir (Özer, 1998, s.120).

Anket maddelerinde yer alan “Sınıfta sert bir davranış takınma” (12. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %8,7 ile “Hiç”, %38,5 ile “Nadiren”, %43,3 ile “Bazen” ve %9,6 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %33,2 ile “Hiç”, %28,8 ile “Nadiren”, %28,7 ile “Bazen” ve %9,3 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Sınıfta sert bir davranış takınma” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=2,24$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=2,23$) “Nadiren” seçeneğinde olmuştur.

Öner (1999)’in çalışmasında, öğretmenin sınıfta sert bir davranış takınmasına ilişkin sorulan soruya; öğretmenler “Bazen” ($\bar{x}=2,75$), öğrenciler de “Çok Az” ($\bar{x}=1,88$) cevabını vermiştir. Her ikisinin verdiği cevaplar arasında bir derece fark bulunmaktadır. Her iki bulguda da öğretmenler sınıfta sert bir davranış takındıklarını öğrencilerine göre daha çok belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin “Öğrencilere anlamadıklarını sorma imkanı verme” (13. Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %9,6 ile “Bazen”, %90,4 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin, 11. maddeye ilişkin görüşlerini %2,5 ile “Hiç”, %2,8 ile “Nadiren”, %10,8 ile “Bazen” ve %83,9 ile

de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 13. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,90$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,76$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anket maddelerinde yer alan “Öğrencilerin olumlu davranışlarını beğendiğini belli etme” (14. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %1 ile “Nadiren”, %7,7 ile “Bazen” ve %91,3 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %1,3 ile “Hiç”, %3,3 ile “Nadiren”, %18,9 ile “Bazen” ve %76,5 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerin olumlu davranışlarını beğendiğini belli etme” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,90$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,71$) “Her zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öğretmenlerin “Derste öğrencilerin dikkatlerini toplama” (15. madde) maddesine ilişkin görüşlerini %10,96 ile “Bazen”, %89,4 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin 15. maddeye ilişkin görüşlerini %1,3 ile “Hiç”, %2,2 ile “Nadiren”, %14,6 ile “Bazen” ve %81,9 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 15. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,89$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,77$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anket maddelerinde yer alan “Başarıyı ödüllendirme” (16. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %1 ile “Nadiren”, %29,8 ile “Bazen” ve %70,2 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %4,6 ile “Hiç”, %8,1 ile “Nadiren”, %33,7 ile “Bazen” ve %53,6 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Başarıyı ödüllendirme” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,70$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,36$) “Her zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Gökçe (2001)’nin yapmış olduğu çalışmada öğrenciler başarılarının ödüllendirilmesi üzerinde durmuşlardır. Öğrencilerin başarılı ve istendik davranışlar gösterdiği bir sınıfta, öğretmenden birkaç haftalığına ödül vermemesi istenmiştir. Bu süre sonunda sınıfın başarısız ve istenmeyen davranışların öğrencilerce görüldüğü bir sınıf haline geldiği görülmüştür (Becker, Engellmann, Thomas, 1975; Akt: Celep, 2008, s.186). Başarıların ödüllendirilmesi, yeni ve olumlu davranışların kazandırılmasında etkili olacaktır.

Öğretmenler, “Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirme” (17. Madde) maddesine ilişkin görüşlerini %1,9 ile “Hiç”, %2,9 ile “Nadiren”, %26 ile “Bazen”, %69,2 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir.

Öğrenciler 17. maddeye ilişkin görüşlerini %3 ile “Hiç”, %5,6 ile “Nadiren”, %26,7 ile “Bazen” ve %64,7 ile de “Her Zaman” şeklinde belirtmiştir. 17. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,63$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,53$) “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öner (1999)’in araştırmasında, öğretmenin öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirmesine ilişkin sorulara; öğretmenler “Her Zaman” (3,40), öğrenciler de “Her Zaman” (3,58) cevabını vermiştir. Bu bulgu araştırmamızdaki katılımcı görüşlerini destekler niteliktedir.

“Öğrencilere tembel, düzensiz gibi sözler söyleme” (18. madde) maddesine ilişkin; öğretmen görüşleri; %54,8 ile “Hiç”, %32,7 ile “Nadiren”, %10,6 ile “Bazen” ve %1,9 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %4,6 ile “Hiç”, %8,1 ile “Nadiren”, %33,7 ile “Bazen” ve %53,6 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilere tembel, düzensiz gibi sözler söyleme” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=1,60$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=1,63$) “Hiç” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Öner (1999)’in araştırmasında, öğretmenin sınıfla öğrencilere tembel, düzensiz gibi sözler söylemesine ilişkin sorulara; öğretmenler “Hiç” ($\bar{x}=1,74$), öğrenciler de “Çok Az” ($\bar{x}=1,86$) cevabını vermiştir. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Öğrenciler, öğretmenlerince tembel ve düzensiz olarak nitelendirilmeyi istemezler (Hull,1990, s.24; Akt: Başar, 2005, s.81). Öğretmenin, öğrencilerin onurunu tehlikeye atacak davranışlardan kaçınması gerekir. Aksi davranışlar, diğer öğrencileri de olumsuz etkiler. Kaba söz ve güce yönelik davranış, öğrencilerin de öyle davranmakta kendilerini haklı görmelerine neden olabilir. Bunun aksini düşünen öğrencilerin de öğretmene sevgi ve saygısı azalır, kalmaz (Başar, 2005, s. 180).

Öğretmenlerin, “Öğrencilerin söyledikleri ya da yaptıkları ile alay etme” (19. madde) maddesine ilişkin görüşleri; %87,5 ile “Hiç”, %6,7 ile “Nadiren”, %4,8 ile “Bazen” ve %1 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %80,6 ile “Hiç”, %7,8 ile “Nadiren”, %6,3 ile “Bazen” ve %5,3 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. 19. maddeye ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=1,19$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=1,36$) “Hiç” seçeneğinde olmuştur.

Öner (1999)’in araştırmasında, öğretmenin söylenenlerle alay

etmesine ilişkin sorulan soruya; öğretmenler “Hiç” ($\bar{x}=1,26$), öğrenciler de “Hiç” ($\bar{x}=1,29$) cevabını vermiştir. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bangir (1997)’in “Sınıf içi İletişime İlişkin Öğretmen-Öğrenci Davranışları Görüşleri Ve Önerileri” adlı araştırmasında” Sınıf içi iletişimi engelleyici sözlü öğretmen davranışlarından “alay etme”, davranışının yok denecek kadar az olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu araştırmadaki bulgu ile paralellik göstermektedir. Öğrenci, utanma, başarısızlıktan çekinme, eleştirilme, gülünç olma, küçük düşme, cezalandırılma kaygılarından kurtarılmalı, sınıfta bunların yer almayacağı bir ortam oluşturulmalıdır. Öğretmen, sorularıyla öğrencileri savunmasız yakalamaya, alay etmeye yönelmelidir (Martin, 1983, s.57; Akt: Başar, 2005, ss.92-93).

“Öğrencilerin hepsinin anlayacağı ve duyacağı şekilde konuşma” (20. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %9,6 ile “Bazen” ve %90,4 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %2 ile “Hiç”, %1,6 ile “Nadiren”, %7,5 ile “Bazen” ve %89 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerin hepsinin anlayacağı ve duyacağı şekilde konuşma” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,90$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,83$) “Her zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öğretmenlerin “Sınıfta sevecen ve hoşgörülü olma” (21. madde) maddesine ilişkin görüşleri; %23,1 ile “Bazen” ve %76,9 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %1,2 ile “Hiç”, %2,3 ile “Nadiren”, %15,2 ile “Bazen” ve %81,4 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Sınıfta sevecen ve hoşgörülü olma” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,77$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,77$) “Her zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Kocaçınar’ın (1966) iyi bir öğretmende bulunması gereken özellikleri belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, öğretmenin güler yüzlü ve neşeli olması, içten ve sempatik olması, ulaştığı bulgular arasındadır (Öner, 1999). Öner (1999)’in araştırmasında, öğretmenin sınıfta sevecen ve hoşgörülü olmasına ilişkin sorulan soruya; öğretmenler “Her Zaman” ($\bar{x}=3,78$), öğrencilerde “Her Zaman” ($\bar{x}=3,76$) cevabını vermiştir. Bu araştırmada da katılımcıların büyük çoğunluğu öğretmenlerin sınıf içinde sevecen ve hoşgörülü davrandığını belirtmişlerdir. Kocaçınar ve Öner’in araştırmalarında elde edilen bulgu, bu araştırmadaki katılımcı görüşlerini desteklemektedir.

“Sınıf içi disiplini sağlama” (22. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %1 ile “Nadiren”, %14,4 ile “Bazen” ve %84,6 ile de “Her Zaman”

şeklinde. Öğrenci görüşleri de; %4,7 ile “Hiç”, %4,5 ile “Nadiren”, %16,8 ile “Bazen” ve %74 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. 22. maddeye ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,84$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,60$) “Her zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öğretmenlerin “Öğrencilerin ailesi ile işbirliği yapma” (23. madde) maddesine ilişkin görüşleri; %2,9 il2 “Nadiren” %28,8 ile “Bazen” ve %68,3 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %11,3 ile “Hiç”, %10 ile “Nadiren”, %28,1 ile “Bazen” ve %50,6 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerin ailesi ile işbirliği yapma” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,65$) “Her zaman” ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,18$) “Bazen” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Hakan (2001)’in araştırmasında, öğrencilerin okuldaki başarı ve başarısızlıklarında ailelerin etkisi olduğu, öğrencilerin okuldaki başarı durumuyla ailelerin ilgilenmesini istediği belirlenmiştir. Araştırmada başarılı öğrencilerin ailelerinin, çocuklarının devam ettiği, çocukların eğitim durumlarıyla ilgilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin, çocukların başarı durumları konusunda öğretmenlerle hiç iletişim kurmamaları, çocukları okulda başarısız olmaya itmektir (Kaufman, Bradby, Owings, 1992, s.122; Akt: Celep, 2008, s.87). Aile ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliği önemlidir. Aile ve öğretmen arasındaki işbirliği öğrenciye kendinin önemli olduğu düşüncesini kazandırır ve öğrenci başarısını artırır.

“Öğretmen olarak neşeli, kendine güveni olan ve kararlı bir kişiliğe sahip olma” (24. madde) maddesine ilişkin öğretmen görüşleri %1,9 ile “Nadiren”, %21,2 ile “Bazen”, %76,9 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin bu maddeye ilişkin görüşleri %1,5 ile “Hiç”, %1,9 ile “Nadiren”, %12,7 ile “Bazen” ve %84 ile de “Her Zaman” şeklindedir. 24.maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,75$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,79$) “Her Zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öğretmenin neşeli, mutlu, doyumlu, kendine güvenli hali güdü, tersi görüntüler olumsuz etki yaratmaktadır. Öğretmenin duygusal durumu, sınıfta rahat olup olmaması, her tür kararını etkiler. Öğrenciler disiplin açısından da yardım edici, olumlu yönelimli öğretmen isterler. Öğretmenin olumlu duygusal halini öğrenciye yansıtması, örneğin öğrenciye sempati duyması öğrenci davranışını değiştirebilmektedir. Öğretmenin mutluluk düzeyi yüksek, olumsuz etkileme düzeyi düşük olmalıdır (Emer, 1991, ss. 167-173; Akt: Başar, 2005, ss.143-144).

Öğretmenlerin, “Öğrencilerin ilgi ve yetilerine öğretimde önem verme” (25. madde) maddesine ilişkin görüşlerini %11,5 ile “Bazen”, %88,5 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler 25. maddeye ilişkin görüşlerini %0,8 ile “Hiç”, %2,2 ile “Nadiren”, %14,2 ile “Bazen” ve %82,8 ile de “Her Zaman” şeklinde belirtmiştir. “Öğrencilerin ilgi ve yetilerine öğretimde önem verme” maddesine ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,88$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,79$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Öğretmenlerin, “Yardıma gereksinimi olan öğrencilere zaman ayırma” (26. madde) maddesine ilişkin görüşleri, %1,9 ile “Nadiren”, %20,2 ile “Bazen”, %77,9 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrencilerin bu maddeye ilişkin görüşlerini, %3,2 ile “Hiç”, %3,6 ile “Nadiren”, %21,1 ile “Bazen” ve %72,1 ile de “Her Zaman” şeklinde belirttikleri görülmektedir. 26. maddeye ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,76$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,62$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Burç (2006)’un ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterliliklerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasında öğretmen ve öğrencilerin büyük bir kısmı öğretmenlerin başarısızlık gösteren öğrencileri hiçbir zaman kendi haline bırakmadığını ifade etmişlerdir. Bu bulgu ile araştırmada elde edilen bulgu birbiri ile paralellik göstermektedir. Öğretmenin sınıfın bütünü için aynı programı uyguladığı durumlarda, arkadaşlarından geri kalan öğrenci dersten kopabilmekte, arkadaşlarıyla arasını kapatamayacağını düşünebilmektedir. Öğretmen, başarıyı tattırarak, bu öğrencileri güdülemeli, ilk günden başlayarak çalışmalarını izlemeli, yapılmayan ödev ve ders çalışmalarının daha sonra okulda veya evde mutlaka yapılmasını sağlamalı, böylece ısrarlı bir izleyici olduğunu, öğrenci için başarıya yönelme dışında bir seçenek olmadığını göstermelidir (Başar, 2005, s. 141).

Anket maddelerinde yer alan “Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hoşgörü ile değerlendirme” (27. madde) maddesine ilişkin; Öğretmen görüşleri; %8,7 ile “Bazen” ve %91,3 ile de “Her Zaman” şeklindedir. Öğrenci görüşleri de; %0,7 ile “Hiç”, %2,9 ile “Nadiren”, %13,9 ile “Bazen” ve %82,5 ile “Her Zaman” seçeneklerinde olmuştur. “Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hoşgörü ile değerlendirme” maddesine ilişkin görüşlerde yığılma; öğretmenlerde ($\bar{x}=3,91$) ve öğrencilerde ($\bar{x}=3,78$) “Her zaman” seçeneğinde olmuştur.

Öğretmenler, “Öğretimde öğrenci fikirlerinden yararlanma” (28. madde) maddesine ilişkin görüşlerini %1,9 ile “Nadiren”, %20,2 ile “Bazen”, %77,9 ile de “Her Zaman” şeklinde belirtmiştir. Öğrencilerin “Öğretimde

öğrenci fikirlerinden yararlanma” maddesine ilişkin görüşleri, %1,8 ile “Hiç”, %4,1 ile “Nadiren”, %20,9 ile “Bazen” ve %73,3 ile de “Her Zaman” şeklindedir. “Öğretimde öğrenci fikirlerinden yararlanma” maddesine ilişkin görüşlerin; öğretmenlerde ($\bar{x} = 3,76$) ve öğrencilerde ($\bar{x} = 3,66$) “Her Zaman” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kısakürek (1985)’in sınıf atmosferinin öğrenci başarısına etkisini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında, eğitim etkinliklerinin öğrenci görüşlerinin alınarak planlanmasının, öğrenci başarısına olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Öner, 1999).

3.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırma kapsamında İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır? Alt problemine ilişkin bulgular tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Sınıfta İletişimi Sağlama Becerilerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre t –Testi

MADDELER	GRUPLAR	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	P
TOPLAM	ÖĞRETMEN	3,56	4,60		4,72	
MADDELER	ÖĞRENCİ	3,42	8,42	1752	7,94	0,00

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 3,56$, standart sapması 4,60; öğrencilerin ise puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 3,52$ ve standart sapması 8,42’dir. Bu veriler öğretmen ve öğrencilerin ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında farklılık ($p > .05$) olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ($\bar{x} = 3,56$) öğrenci görüşlerinden ($\bar{x} = 3,42$) daha yüksek bulunmuştur. Bu veriler öğretmenlerin öğrenci görüşlerine göre kendi iletişim becerilerini gerçekleştirme düzeyine daha çok sahip olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırma kapsamında “İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında a) cinsiyet ve b) mesleki kıdem değişkenlerine göre fark var mıdır?” Alt problemine ilişkin bulgular tablo 4’de verilmiştir.

3.1.3.1. Cinsiyet

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre; İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonuçları tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Sınıfta İletişimi Sağlama Becerilerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi

MADDELER	GRUPLAR	$\bar{x}$	Ss	t	P
TOPLAM	ERKEK	3,57	3,74	0,97	0,34
MADDELER	BAYAN	3,54	5,30	0,97	

Tablo 4 incelendiğinde erkek öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,57$, standart sapması 3,74; bayan öğretmenlerin de puanlarının aritmetik ortalaması $X=3,54$ ve standart sapması 5,30’dur. P puanı da 0,34’dür ($p<.05$). Bu veriler erkek öğretmen ve bayan öğretmenlerin ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($p<.05$) olmadığını göstermektedir.

Şeker (2000)’in "Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri ile Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı araştırmasının sonucunda kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek iletişim becerisine sahip olduğu görülmüştür. Araştırmamıza katılan erkek ve bayan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığından Şeker’in araştırmasından elde edilen bulgu bu araştırmanın bulgularına göre farklılık göstermektedir. Arslantaş (1998)’in "Sınıf Yönetiminde Öğretmen İletişim Becerilerine İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri" ve Günay (2003)’in "Sınıf Yönetiminde Öğretmen İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi" adlı araştırmaları bulgularımızı desteklemektedir. Bu araştırmalarda da öğretmenlerin kendi iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunamamıştır.

3.1.3.1. Aynı Okulda Çalışma Süresi

İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre; İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Sınıfta İletişimi Sağlama Becerilerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Aynı Okulda Çalışma Süresi Değişkenine Göre Varyans Analizi

Maddeler	Gruplar	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortala-Ması	F	P	Farkın Kaynağı
TOPLAM	Grplar arası	19,72	3	6,57			
MADDELER	Gruplar içi	2160,4	100	21,60	0,30	0,8	
	Toplam	2180,115	103			2	

Tablo 5’de İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin; görüşleri arasında aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p < .05$).

3.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında “İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında a) cinsiyet ve b) sınıf düzeyi değişkenlerine göre fark var mıdır?” Alt problemine ilişkin bulgular aşağıda tablolarda verilmiştir.

3.1.4.1. Cinsiyet

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre; İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla t- testi yapılmıştır. Yapılan t- testi sonuçları tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sınıfta İletişimi Sağlama Becerilerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t- Testi

Maddeler	Gruplar	$\bar{x}$	Ss	T	P
TOPLAM	ERKEK	3,42	8,52	0,88	
MADDELER	KIZ	3,41	8,33	0,88	0,38

Tablo 6 incelendiğinde, erkek öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,42$, standart sapması 8,52; kız öğrencilerin de puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,41$ ve standart sapması 8,33’dür. P puanı da 0,38’dir ($p < .05$). Bu veriler erkek öğrencilerin ve kız öğrencilerin ilköğretim okulları 1. kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($p < .05$) olmadığını göstermektedir.

Öner(1999)’in araştırmasında “Öğretmeniniz günlük olaylar, örnek olaylar anlatarak ilginizi çekiyor mu?” sorusuna verilen yanıtlarda kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

"Öğretmeniniz sınıfta ara sıra şaka yapıyor mu? sorusuna verilen yanıtlarda ise kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmenin öğrencilere karşı güler yüzlü, sevecen, sabırlı olmasına ilişkin sorulan soruya kız öğrenciler daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğretmenin sınıfta sert olmasına ilişkin sorulan soruya erkek öğrenciler daha yüksek düzeyde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenin her öğrenciyi ailesiyle tanmasına ilişkin sorulan soruya kız öğrenciler daha olumlu cevap vermişlerdir.

3.1.4.2. Sınıf Düzeyi

Araştırma kapsamında "İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri arasında "sınıf düzeyi" değişkenine göre fark var mıdır?" Alt problemine ilişkin bulgular aşağıda tablo7'de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıfta İletişimi Sağlama Becerilerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre t- Testi

	GRUPLAR	$\bar{x}$	Ss	t	P
TOPLAM	4.SINIF	3,57	9,410	3,755	,000
MADDELER	5.SINIF	3,42	7,203	3,751	

Tablo 7 incelendiğinde İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin; 4.sınıf öğrencilerinin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 3.57$, standart sapması 9,41; 5.sınıf öğrencilerin ise puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 3,42$ ve standart sapması 7,203'dür. Bu veriler 4.sınıf ve 5.sınıf öğrencilerinin ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında farklılık ($p > .05$) olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin 4. sınıf öğrenci görüşleri ($\bar{x} = 3,57$) 5. sınıf öğrenci görüşlerinden ($\bar{x} = 3,42$) daha yüksek bulunmuştur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

4. 1. Sonuçlar

Birinci alt problemde ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlenmiştir. Bu görüşlerden elde edilen sonuçlar aşağıda

belirtilmiştir.

1. Öğretmenlerin; “Öğretimi her öğrencinin bilgi düzeyini dikkate alarak düzenleme”, “Öğrencilerin derse katılmasına izin verme”, “Öğrencileri verdiği cevapları pekiştirerek cesaretlendirme”, ”Öğrencilerin görüşlerini ciddiye alıp dinleme”, “Sınıfın her yerini sık sık dolaşma”, “Sınıfta herkese söz hakkı verme”, “Öğrencilere örnek ve güncel olaylar anlatarak konuyla ilişki kurma”, “Öğrencilerin işbirliği yapmasına ve yardımlaşmasına izin verme”, “Öğrencilerle dostça ilişki kurabilme”, “Sınıfta göz teması sağlayarak, jest ve mimikler kullanarak iletişim kurma“, “Öğrencilere anlamadıklarını sorma imkânı verme”, “Öğrencilerin olumlu davranışlarını beğendiğini belli etme”, “Derste öğrencilerin dikkatlerini toplama”, “Başarıyı ödüllendirme”, “Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirme”, “Öğrencilerin hepsinin anlayacağı ve duyacağı şekilde konuşma”, “Sınıfta sevecen ve hoşgörülü olma”, “Sınıf içi disiplini sağlama”, “Öğretmen olarak neşeli, kendine güveni olan ve kararlı bir kişiliğe sahip olma”, “Öğrencilerin ilgi ve yetilerine öğretimde önem verme”, “Yardıma gereksinimi olan öğrencilere zaman ayırma”, “Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hoşgörü ile değerlendirme”, “Öğretimde öğrenci fikirlerinden yararlanma” Maddelerine hem öğretmenler hem de öğrenciler **“Her Zaman”** şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin; “Öğrencilere şaka yapma” maddesine ve “Öğrencilerin ailesi ile işbirliği yapma” maddesine öğretmenler **“Her Zaman”**, öğrenciler **“Bazen”**; Öğretmenlerin “Öğrencilere tembel, düzensiz gibi sözler söyleme” maddesine ve Öğretmenlerin “Öğrencilerin söyledikleri ya da yaptıkları ile alay etme” maddesine öğretmenler ve öğrenciler **“Hiç”** ve “Sınıfta sert bir davranış takınma” maddesine öğretmenler ve öğrenciler **“Nadiren”** şeklinde görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

	MADDELER	Öğretmen	Öğrenci
1.	Öğretimimi her bir öğrencimin bilgi düzeyini dikkate alarak düzenleme	Her Zaman	Her Zaman
2.	Öğrencilerin derse katılmasına izin verme	Her Zaman	Her Zaman
3.	Öğrencilerin verdiği cevapları pekiştirerek cesaretlendirme	Her Zaman	Her Zaman
4.	Öğrencilerin görüşlerini ciddiye alıp dinleme	Her Zaman	Her Zaman
5.	Sınıfın her yerini sık sık dolaşma	Her Zaman	Her Zaman
6.	Sınıfta herkese eşit söz hakkı verme	Her Zaman	Her Zaman
7.	Öğrencilere örnek ve güncel olaylar anlatarak konuyla ilişki kurma	Her Zaman	Her Zaman
8.	Öğrencilerin işbirliği yapmasına ve yardımlaşmasına izin verme	Her Zaman	Her Zaman
9.	Öğrencilere şaka yapma	Her Zaman	Bazen
10.	Öğrencileri ile dostça ilişki kurabilme	Her Zaman	Her Zaman
11.	Sınıfta göz teması sağlayarak, jest ve mimikler kullanarak iletişim kurma	Her Zaman	Her Zaman
12.	Sınıfta sert bir davranış takınma	Nadiren	Nadiren
13.	Öğrencilere anlamadıklarını sorma imkânı verme	Her Zaman	Her Zaman
14.	Öğrencilerin olumlu davranışlarını beğendiğini belli etme	Her Zaman	Her Zaman
15.	Derste öğrencilerin dikkatlerini toplama	Her Zaman	Her Zaman
16.	Başarıyı ödüllendirme	Her Zaman	Her Zaman
17.	Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirme	Her Zaman	Her Zaman

18.	Öğrencilere tembel, düzensiz gibi sözler söyleme	Hiç	Hiç
19.	Öğrencilerin söyledikleri ya da yaptıkları ile alay etme	Hiç	Hiç
20.	Öğrencilerinin hepsinin anlayacağı ve duyacağı şekilde konuşma	Her Zaman	Her Zaman
21.	Sınıfta sevecen ya da hoşgörülü olma	Her Zaman	Her Zaman
22.	Sınıf içi disiplini sağlayabilme	Her Zaman	Her Zaman
23.	Öğrencinin ailesiyle işbirliği yapma	Her Zaman	Bazen
24.	Öğretmenin neşeli, kendine güveni olan ve kararlı bir kişiliğe sahip olma	Her Zaman	Her Zaman
25.	Öğrencilerin ilgi ve yetilerine öğretimde önem verme	Her Zaman	Her Zaman
26.	Yardıma gereksinimi olan öğrencilere zaman ayırma	Her Zaman	Her Zaman
27.	Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hoşgörülle değerlendirme	Her Zaman	Her Zaman

2. Araştırmaya ilişkin ikinci alt problemde İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Tüm maddeler toplam olarak ele alındığında öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,56$, standart sapması 4,60; öğrencilerin ise puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,52$ ve standart sapması 8,42'dir. Bu veriler öğretmen ve öğrencilerin ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında farklılık ($p>.05$) olduğunu göstermektedir.

3. Üçüncü alt problemde, ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

a) İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin; İlköğretim okulları 1. kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p<.05$) olmadığı saptanmıştır.

b) İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin; İlköğretim okulları 1. kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin; görüşleri arasında aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p<.05$).

4. Dördüncü alt problemde ise, "İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri arasında cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

- a) İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin; İlköğretim okulları 1. kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($p<.05$) bulunmamaktadır.
- b) İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin; İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin; 4. ve 5. sınıf öğrenci görüşleri arasında sınıf düzeyine anlamlı bir fark ($p<.05$) bulunmamaktadır.

4. 2. Öneriler

İlköğretim I. Kademe 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerilerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelendiği bu araştırmaya ilişkin bulgular ve sonuçlar çerçevesinde geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Öğretmen öğrencilerine içten ve samimi olmalı, öğrencilerin kendinden beklentilerini bilmeli, kendi beklentilerini de öğrencileri ile paylaşmalıdır.
2. Öğrencilerin derse daha istekli ve sevecek gelmeleri için sınıf ortamının öğretmenler tarafından daha eğlenceli bir ortam haline getirilmesi gerekir. Böyle bir ortamın yaratılması için de öğretmenin sevecen, anlayışlı ve şakacı olması gerekir. Öğretmen öğrencinin korktuğu değil sevdiği bir kişi olmaya özen göstermeli, sınıfta yapacağı şakalar ve esprilerle öğrencilerin dersten daha çok zevk alması sağlamalıdır.
3. Öğretmen öğrencilerin ailelerini tanımalı, onlarla işbirliği ve iletişim içinde olmalıdır.
4. Bu araştırma, Bolu İlindeki Merkez İlköğretim Okullarının 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır. Benzer konularla ilgili farklı evrenlerde yapılacak araştırma sonuçları bu araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir. Daha geniş evrenler için genellemeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ün Kamile. (1992). **Çağdaş Öğretim**. Malatya.
- Arslandaş, Y. (1998) "Sınıf Yönetiminde Öğretmen İletişim Becerilerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Bangir, G. (1997). Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğretmen-Öğrenci Davranışları Görüşleri ve Önerileri. **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Başar, Hüseyin. (2005). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Yayınları.
- Başaran, İ. Ethem. (1998). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Gül Yayınevi.
- Burç, Doğan Eylem. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayınlanmamış**

Yükseklisans Tezi

- Bursalıoğlu, Ziya. (1979). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Cafıoğlu, Zülal. **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi**. Avni Akyol Ümit Kültür Ve Eğitim Celep, Cevat.(2008). **Sınıf Yönetimi ve Disiplin**. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Özcan. (1994). **Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Usem Yayınları.
- Erden Münire ve Akman, Yasemin. (1996). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Guliyeva, Yakut. (2001). İlköğretimde Olumlu Sınıf Çevresinin Oluşturulmasında Sınıf Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Rolü. **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Gökçe, Erten. (2001). "İlköğretim Öğrencilerinin Öğretmenlerden Beklentileri" **X. Ulusal Eğitim Eğitim Bilimleri Kongresi**. Cilt 3. mS. 1442-1453.
- Hakan, Aziz.(2001). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Başarısında Aile Faktörü. **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jones,V.&Jones L.S. (1998), *Comprehensive Classroom Management : Creating Communities Of Support And Solving Problems*.
- Karasar, Niyazi. (1996). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kazu, Hilal. (2007). "Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları", **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı: 175.
- Kılbaş, Köktaş, Ş. (2003). **Sınıf Yönetimi**. Adana: Nobel Kitabevi.
- Öner, Murat. (1999). İlköğretim Okulları 1. Kademe Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Etkinlikleri. **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özden, Yüksel. (2005). "Sınıf İçinde Öğrenme- Öğretme Ortamının Düzenlenmesi," (Edit: Emin Karip) **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Özer Kadir (1998). **İletişimsizlik Becerisi**. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Öztürk, Bülent. (2004). **Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi**. Sınıf Yönetimi (Editör: Emin Karip) . Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sarıtaş, Mustafa. (2000). **Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama** (Edit: Leyla Küçükahmet) **Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar**. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şeker, A. (2000). Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri ile Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**. Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uşun, Salih. (2005). "İlköğretim I. Kademe (Sınıf) Öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Sürecindeki Davranışlarının İncelenmesi" **XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Cilt. 2. S.46-50. 28-30 Eylül.
- Yağcı, Esed. (1997). "Sınıf İçi Demokratik Öğretimin Öğrenci Erişisi ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:13, ss.171-179.